

вчителя і є “живими” знаннями, оскільки вони свідомо засвоюються молодшими школярами [2].

Розвиток “живих” знань відбувається у три етапи. Перший етап – це засвоєння і розуміння навчального матеріалу, що вивчається. Другий етап – розвиток, удосконалення знань та застосування їх за аналогією. Третій етап – процес повного оволодіння знаннями. Його результатом є формування в учнів умінь самостійно використовувати знання у нестандартних умовах.

Дидактична система знань відображена в навчальних предметах і визначається логікою даної науки. Логіка навчального предмета включає факти, наукові поняття, глибину і послідовність його викладання. Будь-який навчальний матеріал має свою чітку логічну структуру. Логічна структура навчального матеріалу – це розподіл його на декілька логічно завершених частин.

Правильно підібраний і логічно структурований навчальний матеріал дозволяє спланувати створення певних проблемних ситуацій на уроці, організувати самостійну навчально-пошукову діяльність учнів, сприяє формуванню у дітей глибоких, свідомих знань тощо. Навчальний матеріал, компактно розміщений у чітко визначеній системі, полегшує його сприйняття; виділення у навчальному матеріалі логічно розміщених смислових ключових знань сприяє ефективному його запам’ятовуванню. Структурування змісту навчального матеріалу, генералізація знань, змістове узагальнення – ці методичні прийоми спрямовані, насамперед, на формування в учнів початкових класів здібностей розуміти і розрізняти основні ключові поняття і знання природничо-математичного циклу.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання педагогічних технологій у процесі формування понять природничо-математичного циклу дає суттєвий поштовх розвитку практичної дидактики, сприяє утворенню “готового продукту” – чітко усвідомлених знань, що дозволяє фактично показати високі навчальні результати, у діагностиці яких і вбачаємо перспективи подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Васьков Ю.М. Педагогічні теорії, технології, досвід. (Дидактичний аспект). – Х.: Скорпіон, 2000. – 120 с.
2. Горшкова В.В. Педагогика диалога. Инновационные образовательные технологии. – Комс.-на-Амуре: Изд-во Комс.-на-А. Гос. пед. ин-т, 1997. – 124 с.
3. Довідник учителя початкової школи в запитаннях та відповідях / Упоряд. О.В.Ковтун. – Х.: Веста: Видавництво “Ранок”, 2006. – 608 с.
4. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике: Обучение на основе исследования, игры, дискуссии. – Рига: Пед. центр “Эксперимент”, 1995. – 176 с.
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.

УДК 371.3

Ю.М. Несін

РОЗРОБКА МОВНОГО ПОРТФОЛІО СТАРШОКЛАСНИКА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ХАРАКТЕРУ

У статті йдеться про розробку мовного портфоліо старшокласника соціокультурного характеру.

The article is about the working out of language portfolio of pupil of senior form which has social and cultural character.

Прагнення педагогів постійно покращувати і оптимізувати навчально-виховний процес у навчальних закладах зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості. Подальший їх розвиток пов'язаний із системною орієнтацією на реалізацію сучасних концепцій освіти і виховання [2].

Міністерство освіти і науки України рекомендує педагогам розвивати в учнів чотири ключові компетенції: мовну, мовленнєву, соціокультурну і загальнонавчальну, серед яких ми хотіли б зупинитися саме на соціокультурній, бо розвиток цієї компетенції дозволяє старшокласнику вивчати культуру, традиції, звичаї інших народів, порівнювати все це з культурною спадщиною України, розуміти сучасну ситуацію в Європі і в світі, досягати певних позитивних результатів, бути гнучкими і мобільними в пошуку засобів навчання [3].

Соціокультурна компетенція набуває все більшого значення на сучасному етапі. Засвоїти культурні і духовні цінності свого та інших народів, норми які регулюють стосунки між націями і народностями, можна за допомогою складання мовного портфолію. Розробка учнівського мовного портфолію сприятиме естетичному і морально-етичному розвитку старшокласника. Зрозуміло, що створення власного неофіційного документа, яким являється портфолію, не сформує весь спектр знань, вмінь та навичок учнів, але це допоможе сформувати особистість старшокласника тому, що він має відстоювати свою точку зору на шпальтах свого портфолію або висловлювати своє аргументоване відношення.

Розробка мовного портфолію старшокласника соціокультурного характеру є актуальною тому, що наша держава зміцнює зв'язки і стосунки з європейськими і світовими державами, а для того щоб Україна сприймалася іншими націями і народностями як високорозвинена культурна держава, треба залучати старшокласників до складання особистих досьє. Це сформує у дітей знання про країни світу, уміння аналізувати, навички самостійної роботи. Від учителя залежить, щоб процес складання мовного портфолію був цікавим, важливим і корисним для учня.

Питання про розробку мовного портфолію старшокласників знайшло теоретичне обґрунтування у працях В.Еванс, Х.Уілсон, О.Уразової, Л.Калініної, І.Самойлюкевич та ін. Відомі вчені сучасності, такі як І.Д.Бех, О.О.Лентьєв, Ю.І.Пассов, В.Г.Редько звертали і звертають увагу на важливість і необхідність нових підходів до формування світогляду учнів, розширення і поглиблення знань, умінь та навичок.

Мета статті: розкрити методику формування соціокультурної компетенції старшокласників засобами розробки учнівського мовного портфолію.

Педагогічна наука України за останні роки має певні успіхи в розробці учнівського мовного портфолію. Керуючись актуальними завданнями Державної національної програми "Освіта" ("Україна ХХІ століття"), Національною доктриною розвитку освіти в Україні, програмою "Вчитель", основними положеннями Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [4], вчителю треба переглянути застарілі погляди на педагогічний процес, удосконалювати і доповнювати його; визнати комунікативні вміння та навички пріоритетними. Працюючи над розробкою портфолію, педагогу потрібно акцентувати увагу на самостійну роботу учня, при цьому орієнтувати його на конкретний вибір тем та їх практичне застосування.

Процес розробки мовного портфолію у значній мірі залежить від професійно-педагогічних якостей учителя. Не останнє місце займає й особистість педагога, його вольові і морально-етичні якості, бо оскільки створення досьє – справа індивідуальна, то і роль вчителя як порадника, консультанта, джерела знань про країну і світ підвищується. Педагог не тільки передає інформацію, його функція полягає також і в тому, де її знайти і як нею правильно користуватися. Вчитель повинен пам'ятати, що головна мета створення портфолію – формування соціальної культури старшокласників, здатність їх до усного і писемного спілкування, до міжкультурних відносин. Для того, щоб старшокласник сам зміг скласти портфолію на високому рівні, треба мати певний міцний підмурівок самому вчителю.

Ефективно проводити індивідуальну роботу з учнями старших класів зі складання особистого мовного досьє можна лише за умови обов'язкового врахування вікових та психофізіологічних особливостей учнів. Підручники, посібники, монографії, методичні поради і рекомендації подають зразки анкет, таблиць, діаграм, схем, які стануть у пригоді не тільки педагогу, а й учню. При ретельному плануванні індивідуальної роботи з учнем вчителю корисно і доцільно використовувати конкретний практичний матеріал, уважно і систематично спостерігаючи за динамікою росту учнів. Роблячи правильні висновки, складаючи виважений алгоритм дій на майбутнє, можна досягти певних результатів. Плідна робота не можлива без тісної співпраці з колегами і з батьками старшокласника.

У вітчизняній практиці розробка мовного портфоліо реалізується на конкретних прикладах, одним з яких є створення мовного учнівського портфоліо англійською мовою за участю науковця з Великої Британії Х.Уілсон і вчителя з України О.Уразової. Педагоги з Бірмінгема та Одеси розробили як мінімум 2 різних досьє: у книжковому форматі (А5) і в журнальному варіанті (А4). Плід спільної праці показує, що взаємовідносини між людьми – альфа і омега сучасного буття. Однак, слід зазначити, що автори портфоліо не акцентували увагу на соціокультурному аспекті їхньої праці, тому ми пропонуємо власний варіант розробки учнівського мовного портфоліо англійською мовою.

Перша (титульна) сторінка – слова англійською мовою “Language Learner’s Portfolio: emotional intelligence kit” (мовний учнівський портфоліо: емоційний інтелектуальний багаж знань) причому перших три слова мають бути виділені. Нижче слова: “Social and cultural oriented” (орієнтований на соціальне і культурне життя). Всі десять англійських слів пропонуємо написати у верхній частині аркуша паперу формату А4, а у нижній частині слова: “Designed by...” (розроблений...) і місто (селище) англійською мовою з роком створення портфоліо. Працюючи над першим кроком – першою сторінкою власного досьє, старшокласник розвиває і поглиблює мовні і мовленнєві знання, вміння та навички; опрацювання титульної сторінки формує уважність, охайність і відповідальність за роботу.

Друга сторінка мовного досьє – обведена олівцем (ручкою, фломастером) власна долоня, де на кожному з п'яти пальців буде написана цікава для учня тема. Теми повинні відповідати навчальним чинним програмам в Україні. Назва обраної теми не виходить за межі пальця, бо в такому випадку ми будемо говорити про неохайність (неакуратність) учня. Психологи радять, що долоня не має бути “пустою”, тому її можна обвести циркулем і у колі написати англійською мовою: “My Priorities” (мої пріоритети). Стосовно тем на пальцях, ми можемо запропонувати наступні: “National Symbols of U.K. (USA, Ukraine...)” (національні символи Сполученого Королівства (США, України...)), “The Story of London (Washington, Kyiv)” (розповідь про Лондон, (Вашингтон, Київ...)), “The Heart (The Pearl) of the Country” (серце (перлина) країни), “Sightseeing in...” (краєвиди в...), “National Holidays” (національні свята) тощо. Опрацьовуючи другу сторінку неофіційного документа, учні висловлюють своє власне ставлення до інтелектуальної і духовної спадщини свого та інших народів, культурних зв'язків між народами, а це формує в них власні смаки, нахили і уподобання.

Третя сторінка учнівського мовного портфоліо може бути поділена навпіл горизонтально. Верхню частину сторінки ми пропонуємо для розміщення власного фото (кольорового чи чорно-білого), причому це може бути як фотографія на офіційний документ, так і звичайна, формат не має великого значення. У нижній частині – девіз, життєве кредо або улюблений вислів старшокласника. Саме тут, на наш погляд, вчителю треба докласти певних зусиль, щоб обрати разом з учнем оптимальний варіант: із безлічі фраз, висловлювань, цитат вибрати один вислів, який би був близьким для старшокласника, відповідав би його прагненням і бажанням, відображав би її внутрішній світ. До життєвого кредо слід віднестися дуже серйозно і відповідально; треба і вчителю, і учню усвідомити, що цей вибір може бути вибором на все життя. Робота над третьою сторінкою дає змогу учням старших класів проявити ініціативу, розвиває саморегуляцію і свободу мислення; учні усвідомлюють особисту відповідальність за прийняте рішення [1].

Четверта-восьма сторінка досьє – це “розшифровка”, “розкодування” другої сторінки. Якщо ми взяли тему “National Symbols” (національні символи) це означає, що учень висвітлює своє бачення теми, причому об’єм інформації він вирішує сам (або за допомогою вчителя), не переходячи на іншу сторінку, тобто користується правилом: одна тема – одна сторінка. “National Symbols”, як і чотири наступні теми, являє собою синтез фотографій, малюнків, колажів, дружніх шаржів, схем, діаграм, кросвордів, цікавої інформації тощо. Складання четвертої-восьмої сторінки досьє показує рівень володіння англійською мовою, розвиває позитивне відношення до світу, спонукає до творчих пошуків.

І, нарешті, передостання, дев’ята і остання, десята сторінки мовного портфоліо – традиційно підведення підсумків, резюме. Їм можна дати заголовок англійською: “My plans for the future” (мої плани на майбутнє), “My dreams” (мої мрії), “My wishes” (мої побажання). Передостанню і останню сторінки можуть займати графік самооцінки, спостережень, інтроспекції, рефлексії, завдання на майбутнє самому собі. Дев’ята і десята сторінки – для пошуку додаткової мотивації, для порівнянь, аналізу, синтезу і, звичайно ж, для підсумків. Всі без винятку сторінки учень повинен складати в атмосфері взаємодії, приязні, емоційної співдружності, бо саме тут треба визначитися з подальшими векторами роботи – як він зможе самореалізуватись і в якій формі. Ця праця формує в старшокласника бажання рухатися вперед, вчить його гнучкості, оперативності і динаміці. Працюючи над створенням досьє, учень відкриває нові обрії, пізнає свої власні можливості; евристичність підходу спонукає його до прийняття відповідальних і сміливих рішень.

У контексті індивідуальної роботи учня, принципово іншою бачиться і позиція вчителя, якому належить бути не засобом, а визначальним чинником цього процесу, соратником, супутником, порадиником, консультантом школяра на шляхах створення мовного портфоліо. Саме від педагога залежить оперативність урахування особистісних якостей старшокласників, які постійно змінюються під впливом зовнішніх обставин та індивідуального зростання. Учень повинен відчути з боку вчителя, який йому допомагає у створенні портфоліо, емпатію і симпатію [5].

Слід зауважити, що розробка мовного досьє – це індивідуальна творча робота, яка виконується учнем у вільний час і кількість сторінок ми пропонуємо мінімальну. Термін складання персональної роботи – від трьох місяців, тому в учня буде досить часу для обробки інформації, вибору цікавих тем, дизайну тощо. Зробивши мовний портфоліо, учень фактично ставить сам собі відмітку творчої діяльності.

Які ж головні критерії учнівського дослідження? Це, передусім, правдивість, відвертість, емоційність, компактність, охайність, системність, послідовність, виваженість, логічність, цілеспрямованість, толерантність, інноваційність, науковість, творчість, гуманістична спрямованість старшокласника. Мовний портфоліо при правильному його складанні може забезпечити: автентичність навчального процесу; цілеспрямованість навчання; можливість самооцінки своїх навчальних досягнень.

Велика перевага мовного досьє в тому, що створивши його, учень ділиться своїми проробками з оточуючими, він може як презентувати його, так і подарувати вчителю, другу або обмінятися портфоліо. Мовне досьє передбачає розмаїття коментарів, ревію, листів, творів, тестів, текстів, діалогів, віршів, поем, сенканів, зразків вітальних листівок тощо. Було б дуже доречним, якби в учня завжди була власна точка зору на ту чи іншу подію, явище.

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що учнівський мовний портфоліо англійською мовою повинен бути живим, незаангажованим, бо довготривала творча праця молоді людини не науковий трактат, а неформальний, неофіційний документ старшокласника, який розвивається і шукає шляхи для подальшого спілкування, обміну досвідом та інформацією англійською мовою. У мовного портфоліо є майбутнє, тому що складання неофіційного документу – це різновид міні-проектів, створення яких є важливим фактором у справі розвитку інноваційних процесів в освітньому просторі України, яка намагається плідно спілкуватися з європейськими і світовими країнами.

Подальшого дослідження, на наш погляд, потребують питання розробки різноманітних мовних портфоліо із врахуванням індивідуального підходу до учня, причому це можуть бути теоретичні і практичні проекти не тільки для старшокласників, але й для учнів основної школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. A Common European Framework of Reference / Council for Cultural Cooperation, Educational Committee, – Strasbourg. – 2001. – P.9.
2. Wilson H., Urazova O. Language Learner's Portfolio: Emotional Intelligence Kit. Birmingham – 2006. – 18 p.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник. – К.: Академвидав. – 2004. – 352 с.
4. Європейське мовне портфоліо. Проект для учнів основної та старшої школи. – К.: Академвидав. – 2008. – 98 с.
5. Коваленко О.Я. Про вивчення іноземних мов у 2007-2008 н.р. Методичні рекомендації // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2007. – № 3. – 128 с.

УДК 371.315

С.І. Нетьосов

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ПРАВОЗНАВСТВУ

У статті розглядаються методичні підходи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні правознавству. Вирішення вказаної проблеми автор розглядає на основі застосування електронного навчально-контролюючого посібника “Основи правознавства. Тестові завдання”, використання комп’ютерних можливостей для вирішення юридичних задач на уроках права, побудову правознавчих схематично та візуально-графічних моделей на основі ІКТ, а також використання Інтернету для навчання основ правознавства школярів.

Methodical approaches to development and getting to know of practical part of school law education based on ICT (informational communication technology) are observed in the article. For solving the mentioned problem the author suggests using of electronic educational controlling text-book “Bases of Law. Test Tasks”, using of computer opportunities for solving law tasks during Law lessons, building of law schematic and visual-graphic models based on ICT, and also using of Internet for studding bases of Law for schoolchildren.

Перехід світового співтовариства до інформаційного суспільства, глобалізація економіки, демократизація суспільного життя спричиняють необхідність пошуку нових методичних підходів до використання у навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Україна визначила свої стратегічні орієнтири в справі інформатизації освіти, розробивши шляхи адаптації школи до сучасних вимог у Законі України “Про освіту”, Державній національній програмі “Освіта. Україна XXI століття”. Перспективи розвитку ІКТ в освіті та науці на поточну п’ятирічку визначені в постанові № 1153 Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 року, якою затверджена Державна програма “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті та науці” на 2006-2010 роки.

ІКТ – це система сучасних інформаційних методів, прийомів праці та їх організації на основі комп’ютерно-технічних засобів, спрямованих на збирання, накопичення, зберігання, опрацювання, передавання, розповсюдження, представлення та використання інформації, що розширює можливості людини в сучасній суспільній діяльності [1: 10].